

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**De influxu dogmatis reformatorum de sacra coena in
praxin fidei et pietatis, quanto et quali?**

**Pfaff, Christoph Matthaeus
Hochstetter, Gottfried Ulrich**

Tubingae, 1720

Thesis I.

[urn:nbn:de:bsz:31-130755](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-130755)

Thesis I.

NUm doctrina de sacramentis in genere fundamentalis sit, à Theologis variè disputatur. Et verò, ubi contra Unitarios potissimùm illi agunt, affirmant utique quæsitum *. Ubi verò contra Reformatos mentem suam explicant, negativam tenent **. Jam & iidem hanc rebus subtilitatem adhibent, ut ajant, *πρὸς τὴν* sacramentorum quidem necessariam esse, etsi doctrina de sacramentis necessaria & fundamentalis non sit ***.

* Evolvamus, si placet, ABR. CALOVII Opera elenctica Anti-Sociniana, P. 2. f. 259. sqq. ubi tractatur quæstio: *Num & in quantum doctrina de sacramentis fundamentum salutis concernat?* & respondetur, utique, doctrinam de sacramentis fundamentalem esse, id quod variis BALTH. MEISNERI rationibus ostenditur. Adde eundem CALOVIUM in system. locorum theologicorum T. XI. p. 58. sqq. ubi quæritur: *Anne controversia de sacramentis quæcunque adeò leves habenda idque conscienter, ut nulla censenda sint exitiosa vel periculum saluti adferre?* Adjici & potest JO. AD. SCHERZERI Colleg. Anti-Socin. disp. 92. ubi p. 806. hæc antithesis catholica habetur: *Sacramenta, uti gratiam Dei & promissiones evangelicas instrumentaliter conferunt & obsignant, ita, errores circa eadem fundamentales & exitiosi sunt.* Denique addi heic potest J. A. QUENSTEDIUS

Theol. didactico-polemicæ P. IV. C. 5. sect. 2. Quæst. 10. f. 117. (qq. Etenim, licet sacramentorum absoluta non sit necessitas, hypothetica tamen ea est tum præcepti tum mediæ, ita, ut eorum non privatio sed contemptus damnet eaque sint necessaria, ubi haberi possunt. Sine sacramentis autem multos salvatos fuisse & adhuc sine iis extra ordinem salvari cæteris paribus eos posse, qui nullâ suâ culpâ iis privantur, nullum est dubium.

** NICOLAUS profectò HUNNIUS firmiter ita se argumentari existimat: *Quod dogma 1. non est causa fidei, 2. neque omni tempore hominibus in hunc finem propositum, ut fidem inde concipiant, 3. à pluribus prorsus fuit ignoratum sine fidei detrimento, id non est fundamentale sive totum fundamentum constituens, sive illud essentialiter ingrediens. Doctrina de sacramentis est tale dogma. Ergò doctrina de sacramentis non est fundamentalis. Vide Theologi celebratissimi didactico-polemicæ theologicæ de fundamentali dissensu doctrinæ Evangelicæ - Lutheranæ & Calvinianæ seu Reformatæ n. 311. Addit idem n. 449. Quantumvis sanam doctrinam de sacramentis negans grave peccatum morale incurrat, Deum offendat, semet ipsum FIDE PRIVET, præsertim, quòd claram Dei ordinationem non admittat, veritatem instituentis ambiguam reddat, homines privet efficace medio, quo Deus ipsorum salutem operatur, attamen, quia is fiducia in promissiones divinas nihil detrahit neque obstaculum ponit, quò minus Dei gratiam per Christum mihi polliceri possim, certè neque negatio officii Prophetici fidei fundamento exitium adfert. Est ergò hæc HUNNII sententia, fallam de sacramentis doctrinam fundamentum quidem fidei non evertere, etsi ipsam fidem evertere possit & evertat.*

Ac-

Accedat JO. HULSEMANNUS, qui in disp. I. de dogm. ad salutem creditu necessariis p. 477. ait, *necessarium in Ecclesiâ esse sacramentorum usum, ita tamen, ut magis necessaria sit eorum usurpatio, quàm notitia definitionis inter præcognita fidei.* Addit tamen idem p. 479. *doctrinam de institutione & usu sacramentorum, etsi sine salutis dispendio ignorari possit, negari tamen nunquàm posse, quia per negationem medii ordinarii & adequati effectum ordinarium negari manifestum sit.* Denique & sententiam suam dicat JO. MEISNERUS. Is verò ita de articulis fidei fundamentalibus sect. 7. n. 6. p. 1090. *Sacramenta absolutè ad fidem & salutem necessaria non sunt. Nam multi olim salvati fuerunt in veteri ac novo Testamento & hodiè adhuc fortè salvantur, qui de iis nunquàm audiverunt, unde & de adhibendis illis solliciti esse nequiverunt, & alia media in promptu sunt, quibus Deus fidem in animis hominum excitare ac conservare potest. Sufficit ergò, si nemo, qui mentis compos est, petulanter ea rejiciat & contemnat. Quanta autem sacramentorum ipsorum necessitas est, tanta quoque sine omni dubio doctrina de illis, institutione nimirum, efficacità, modo operationis, sine & effectu necessitas fuerit, ut non omnes homines absolutè ad salutem consequendam, sed catechumeni, adulti & illi demùm, qui sacramentis legitime & cum fructu salutari uti velint, ea cognita habeant. Et, si vel maxime ista quoque nescirent per ignorantiam simplicem & moraliter insuperabilem, non tamen propterea aut effectu sacramenti salutari prorsus carere aut salute excidere putàrim, dummodo mediis illis à Deo institutis utantur. Cujus rei exemplum in Naamane Syro occurrit, qui, cum undas Jordanis præ Damasci aquis minùs salubres ac inefficaces ad medendum lepræ judicaret,*

jussu tamen Propheta in Jordane ablutus convaluit, 2. Reg. V. 2. sqq. & n. 7. p. 1090. 1091. Si quis tamen efficaciam illam non tantum ignoret sed neget quoque, & aliam, verbo Dei minus congruam, substituat, rectius sentientes damnet, oppugnet ac hostiliter impetat, is procul dubio lethaliter peccat, & si in eo sine penitentiâ perseverat, æternum moriturus est, non quod fundamentum fiducia dogmaticum à priori & directè neget aut tollat, sed quia media illa, qua suo modo ad fundamentum pertinent, quantum in ipso est, efficaciam suam spoliât, veritati divinitus præfata contumaciter contradicit & Deum ipsum mendacii arguit. Idem MEISNERUS in Irenico Durziano sect. 2. n. CVII. p. 139. Nec Christus ipse ratione essentia & persona sua sed nec sacramenta nec agenda seu lex & opera moralia & quicquid denique in praxi consistit aut ad praxin tendit, ad fundamentum fidei pertinet. Adde n. CCLXXIII. p. 224. 225. & n. CCLXXVIII. sqq. p. 227. sqq. ubi inter alia: hereseos tamen notam, si propriè hanc vocem capiamus, ignorantibus aut oppugnantibus sacramenta inurere vix licebit. Doctrina enim de sacramentis earumque naturâ & efficaciam ad dogmaticum fidei salvifica fundamentum non pertinet, nec ad fiduciam in Christum excitandam aut fidem ingenerandam quicquam facit, ut credam videlicet, Deum mihi velle esse propitium propter Christi meritum pro me præstitum. Ipsa quidem sacramenta præcticè, hoc est, cum debito modo usurpantur, fidem efficiunt, doctrina tamen de sacramentis id non præstat sed unice propter praxin adhibenda est, ut eâ præcunte hæc rectè instituantur. Et sicut sacramenta ad facienda pertinent, non ad credenda, qua credi à nobis & certâ fiduciâ apprehendi debent tanquam materia, ex quâ fides de misericordiâ Dei & remissione peccatorum hauriatur, ita do-

Etri-

Trina quoque circa ea versatur, qua Deus à nobis adhiberi vult, & intellectum de iis rebus informat, qua tanquam media à Deo instituta factu necessaria sunt, ad id, ut inde fidem & hanc mediante salutem consequi liceat. Verbo: sacramenta sunt actiones scitu factuque necessaria, ut fidei habitus inde sequatur, non dogmata seu objecta, ex quibus materialiter fides generetur. Haftenus MEISNER US.

*** Ita NIC. HUNNIUS libro citato n. 310. *Alia ratio est Inveias versantis circa sacramenta, alia verò negat. Sacramentorum, in specie baptismi, ea est necessitas, ut Christus jurato neget, quenquam ingressurum regnum Dei, nisi ex aqua & spiritu fuerit regeneratus. Joh. III. 5. Quemadmodum igitur verbum necessarium est, ut, nisi audiatur, nemo adultus fidem concipiat, sic quoque sacramentum baptismi. Sed hoc ad praxin pertinet atque refertur inter facienda, qua ab hoc nostro instituto jam remota fuerunt. Ut autem is, qui verbum audit, sed nihil audivit de verbi virtute & efficaciam, nihil de modo & medio revelationis, prædicationis, de necessitate auditus verbi & nihilominus fidem concipit & salvatur non obstante ista ignorantia: sic, qui infans baptismi salutariter utitur, licet nihil prorsus de baptismi institutione, substantialibus, fructu & operatione audiverit, fidem & salutem ex baptismatis fonte haurit. Et n. 311. Dogma de sacramentis fidem non causatur. Non quidem negatur (ut neque negari potest,) quod ipsa sacramenta aut fidem generent, aut generatam confirment, negatur verò, dogma de sacramentis fidem causari, cujus hac est ratio, quia fuit fides salva, priusquam sacramenta instituerentur, & crediderunt salutariter, qui post sacramentorum institutionem de illis tamen non fuerunt infor-*

informati. Et denique n. 462. *Sacramenta sunt organa fidei conferenda, sic comparata, ut, qui sinistrè de illis sentit, non protinùs virtutem illis adimat neque falsa de illis docendo efficiat, ut in Christum credere & peccatorum remissionem à Deo mihi polliceri nequeam. Propterea sacramenta in praxi necessaria sunt, ut, qui illa non usurpat, aut in substantialibus corrumpit, ratione hujus *παιδείας* versetur in salutis periculo. In theoriâ autem, quantumvis erronea de illis, (qua fidei non aliter, ac cætera moralia peccata obstant,) quis statuerit, nihilominùs fiducia de remissione peccatorum integra esse potest, ut hætenùs fundamentum fidei non evertatur.* Hæc HUNNIUS. JO. HULSEMANNUS in diff. cit. p. 416. & 425. eadem ferè habet. Denique idem MEISNERUS in appendice examinis catechismi Palatini sect. 7. n. 6. p. 1090. 1091. eandem tibiam inflat. Adde Irenicum Durzanum sect. 2. de fund. fidei n. CCLXXIII. sqq. p. 224. sqq. Scilicet benè notandum est, & Theologos, quando de fundamento fidei loquuntur, fidem non in toto suo complexu sed secundùm communem saltem definitionem & prout eam in justificatione considerant, inadæquatam scilicet illam * spectare, & atque capropter practica, quæ fidem demùm sequuntur, è numero articulorum fundamentalium prorsus tollere solaque theoretica fundamentalia esse affirmare, **

i his

* Quænam fidei adæquata sit definitio, tum in institutionibus theologicis tum in dissertatione nuperâ de fide justificante, sanctificante & salvante, tum in libellis nostris asceticis Germanicis luculenter extulimus.

** Juxta nostram fidei definitionem & juxta nostrum *παιδείας* régime practica vel maximè ad fundamentum fidei h. e. ad præcipua & primaria fidei capita pertinent.

In his positis, quoque existimare, fidem subverti posse, fundamento fidei haud everlo sed manente. *** Ita per peccatum mortale fides excutitur, etsi in fundamento fidei quis non erret. ¶ eisdem non negare necessitatem summam *med-
 xios* Christianæ, etsi haud existiment, eam ad fundamentum fidei pertinere. ¶ eisdem porrò distinguere inter doctrinam, quæ fidem gignit & conservat, adeoque fundamentum fidei est, & inter medium fidei gignendæ & conservandæ. Ad posterius pertinent juxta eos sacramenta, non ad prius. ¶ eisdem denique, si per errorem fundamentalem eum designes, qui fidem destruere possit vel actu destruat, omninò existimare, errores circa doctrinam de sacramentis fundamentales dari, etsi fundamentum fidei, hoc est, doctrinas illas, ex quibus fiducia in Christum Salvatorem oritur, non destruant. Unde &, qui circa sacramenta errant, ipsis hæretici non sunt, quia circa fundamentum fidei non errant, etsi capitaliter errent. Quo fit, ut hæreticorum numerum, quicquid etiam in contrarium hîc disposuerit pia antiquitas, quicquid etiam hîc somnient moderni hæretifices, quorum omnia plena sunt, valdè iidem minuant. Vide JO. MEISNERI Irenicum Duræzanum Sect. 2. n. CCLXXXV. p. 231. Ex quibus omnibus patet, nullam esse inter Theologos contradictionem, ubi mox ajunt, errores de sacramentis fundamentales esse, mox verò id negant. Eviscera saltem, si placet, vocem & res statim clarescet. Ita &, ubi mox affirmant, doctrinam de sacramentis ad *fundamentum fidei* pertinere, mox negant, vocem & hanc diversimodè accipiunt. Vel enim *fundamentum fidei* est do-
tri-

B

*** Hoc juxta nostram fidei definitionem eamque Biblicam contradictionem implicat.

doctrina fiduciam in Christum causans vel conservans vel medium, quo fides accenditur vel servatur. Si prius, doctrina de sacramentis juxta eos non erit fundamentalis, si posterius, erit fundamentalis.

Thesis II.

Nil certius est, quàm eos, qui circa sacramenta erroneas sententias fovent, ubi aliter & melius de re ipsâ persuasi sunt, capitaliter errare *. Qui verò circa eadem, imò & circa eorundem substantiam & efficaciam *bonâ fide* errant, haud capitaliter errant nec è statu gratiæ excidunt **. Unde & doctrina de sacramentis juxta nostram definitionem nobis fundamentalis haud est ***.

* Sunt enim sacramenta media gratiæ ad fidem conferendam & conservandam à Christo instituta. Quid quòd sine peccato mortali verbo divino nunquam oblectari quis malitiosè potest, etiam in rebus, quæ fundamentum fidei prorsus non tangunt?

** Scilicet, quando Theologi nostri ajunt, errores de sacramentis fidem subruere, id de erroribus intelligunt ex pravâ voluntatis verbo divino malitiosè contradicentis dispositione manantibus, non aliis.

*** Id enim nobis error fundamentalis est, qui fidem actu destruit. Jam verò nemo Theologorum dixerit, errores eorum, qui circa sacramenta bonâ fide errant, fidem in ipsis necessariò destruere, quia sic dicendum ipsis esset, neminem inter Reformatos salvari posse. Res itaque jam patet. Quem-

ad-